

Huoltoriidan sovittelu

Käytännön opas vanhemmalle
ensimmäiseen sovitteluun käräjäoikeudessa

Huoltoriidan sovittelu — käytännön opas vanhemmalle

© 2026 Mixilib Oy

ISBN 978-952-7407-10-3

Kaikki oikeudet pidätetään.

Tämä opas on tarkoitettu vanhemmalle, joka on menossa asiantuntija-avusteiseen huoltoriidan tuomioistuinsovitteluun, eli folloon, ensimmäistä kertaa.

Useimmat eivät tiedä etukäteen, mitä siellä tapahtuu tai miten tilanteessa pitäisi toimia. Se voi aiheuttaa epävarmuutta ja tuntua jopa pelottavalta. Käräjäoikeudessa sovittelu on hyvin erilaista kuin esimerkiksi lastenvalvojan luona.

Tämä opas kertoo käytännönläheisesti:

- mitä sovittelussa tapahtuu
- miten siihen kannattaa valmistautua
- mitä kannattaa sanoa – ja mitä usein kannattaa välttää

Opas perustuu kokemukseen lukuisista huoltoriitojen sovitteluista.

Tavoite on yksinkertainen: auttaa sinua toimimaan tilanteessa rauhallisesti, selkeästi ja lapsen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	4
2. Milloin sovittelu kannattaa ja miten sinne pääsee.....	5
3. Ketkä osallistuvat sovitteluun.....	6
4. Miten sovittelupäivä etenee.....	7
5. Mistä asioista sovittelussa puhutaan.....	9
6. Miten valmistaudut sovitteluun.....	10
7. Näin pidät hyvän aloituspuheenvuoron.....	11
8. Miten toimit sovittelun aikana.....	12
9. Mitä tapahtuu sovittelun jälkeen.....	14
10. Yhteenveto.....	15
Liite A – Miten haet sovittelua.....	16

1. Johdanto

Jos aiot osallistua käräjäoikeudessa tapahtuvaan sovitteluun esimerkiksi lapsen huoltoa ja tapaamisia koskevassa asiassa ensimmäistä kertaa, tai harkitset sellaista, tämä opas on kirjoitettu sinulle.

Vaikka sovittelu tapahtuu käräjäoikeudessa, se poikkeaa täysin oikeudenkäynnistä. Sovittelu on keskustelua ja neuvottelua – ei vaatimuksia, todisteita eikä tuomarin päätöstä ilman osapuolten suostumusta. Muodollisuuksia vältetään, mutta kyse ei kuitenkaan ole vapaasta keskustelusta. Sovittelu kestää usein koko päivän.

Tarkemmin sanottuna kyseessä on asiantuntija-avusteinen huoltoriidan sovittelu käräjäoikeudessa – ja sitä kutsutaan myös nimellä follo, kuten saatat jo tietääkin.

Useimmat sovitteluun tulevat vanhemmat eivät oikeastaan tiedä etukäteen, mitä siellä tapahtuu. Se voi aiheuttaa huolta ja epävarmuutta tai tuntua jopa pelottavalta: mitä pitäisi sanoa, miten toimia, ja voiko omilla valinnoilla vaikuttaa lopputulokseen – tai pahimmillaan heikentää omaa asemaansa huomaamattaan.

Sovittelu on kuitenkin tilanne, johon voi valmistautua. Pienilläkin asioilla on merkitystä: sillä, miten tuot näkemyksesi esiin, mihin keskityt ja miten reagoit sovitteluistunnossa eteen tulevilla tilanteilla.

Tämä opas ei ole lakikirja eikä yleinen esittely sovittelusta. Tarkoitus on sen sijaan antaa sinulle käytännön ymmärrys siitä, mitä sovittelussa oikeasti tapahtuu – ja ennen kaikkea auttaa sinua valmistautumaan siihen niin, että pystyt toimimaan tilanteessa mahdollisimman rauhallisesti ja selkeästi.

Oppaassa käydään läpi esimerkiksi:

- miten sovittelu etenee käytännössä
- mitä asioita siellä oikeasti ratkaistaan
- mitkä ovat yleisimmät virheet ja miten ne voi välttää
- miten voit valmistautua etukäteen
- mitä kannattaa sanoa – ja mitä on usein parempi välttää

Ei ole yhtä oikeaa tapaa toimia, mutta kun ymmärrät tilannetta, voit tehdä omat ratkaisusi tietoisemmin, jolloin mahdollisuutesi päästä sovittelussa lapsesi puolesta ja omalta kannaltasi toimivaan lopputulokseen paranevat.

Kun tietää etukäteen, mitä odottaa, sovitteluun on helpompi mennä.

2. Milloin sovittelu kannattaa ja miten sinne pääsee

Käräjäoikeudessa tapahtuvaa sovittelua kannattaa harkita aina kun vanhemmilla on erimielisyyttä lapsen huoltoon, asumiseen, tapaamisoikeuteen tai elatukseen liittyvistä asioista – eikä näitä asioita ole saatu ratkaistua keskinäisin sopimuksin tai lastenvalvojan avulla.

Sovittelu on oikeudenkäyntiä nopeampi, halvempi, vanhemmille inhimillisempi ja lapsen kannalta yleensä aina parempi vaihtoehto. Sovitteluun pääsee yleensä huomattavasti nopeammin kuin oikeuden valmisteluistuntoon.

Vaikka sovittelu on vapaaehtoista, se on nykyään ensisijainen tapa etsiä ratkaisuja yhteiseen vanhemmuuteen liittyviin erimielisyyksiin siis myös tuomioistuimissa.

Tuomioistuinsovittelu kannattaa erityisesti silloin kun:

- asioista on yritetty sopia esimerkiksi lastenvalvojan avulla, mutta sopimukseen ei ole päästy
- tilanne on jumiutunut ja tarvitaan ulkopuolinen apu keskustelun käynnistämiseen
- haluat välttää pitkän ja kalliin oikeudenkäynnin
- asia on kiireellinen – sovittelu järjestyy oikeudenkäyntiä nopeammin

Sovitteluun pääsee kahdella tavalla: hakemalla sitä suoraan käräjäoikeudelta tai siten, että tuomioistuin siirtää oikeudenkäyntinä vireillä olevan asian sovitteluun. Sovittelun aloittamiseen tarvitaan aina kummankin vanhemman suostumus, ja sovittelu pysyy koko ajan vapaaehtoisena.

Sovittelua voi hakea jompikumpi vanhemmista yksin tai molemmat yhdessä. Jos haet sovittelua yksin, käräjäoikeus ottaa yhteyttä toiseen vanhempaan ja tiedustelee hänen suostumustaan.

Käräjäoikeus perii sovittelusta maksun, joka laskutetaan hakijalta. Vuonna 2026 maksu on 310 euroa. Jos sovittelua ei aloiteta, mutta sovittelua on haettu, käräjäoikeus perii hakemuksen käsittelystä 115 euroa (2026). Jos hakija saa oikeusapua, edellä mainittuja maksuja ei peritä.

Sovitteluissa kumpikin vanhempi vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, eikä kumpaakaan voi siis velvoittaa korvaamaan toisen kuluja. Sovittelussa voidaan kuitenkin sopia esimerkiksi niin, että vanhemmat jakavat käräjäoikeuden käsittelymaksun puoliksi.

Miten hakea sovittelua käytännössä - löydät ohjeet liitteestä A.

3. Ketkä osallistuvat sovitteluun

Huoltoriitojen sovittelun vetää sovittelijakoulutuksen saanut kärjätuomari. Hänen roolinsa on hyvin erilainen kuin oikeudenkäynnissä – sovittelu vaatii erilaisia taitoja, ja sovittelijaksi pääsee vain erityisen koulutuksen saanut tuomari.

Sovittelijan apuna, tai käytännössä toisena sovittelijana, toimii lapsiasioiden asiantuntija, joka on usein kokenut sosiaalityöntekijä tai lastenpsykologi. Asiantuntijan tehtävä on pitää lapsi neuvottelun keskiössä – toimia lapsen hyvinvoinnin asiantuntijana vanhempien ja sovittelijan tukena. Asiantuntijan rooli on käytännössä hyvin olennainen.

Kummallakin vanhemmalla on oikeus osallistua sovitteluun joko avustajan kanssa tai ilman. Follo on kuitenkin suunniteltu siten, että siihen voi osallistua ilman avustajaa, ja usein niin myös tapahtuu. Toisin kuin oikeudenkäynnissä, sovittelussa avustajan rooli voi olla melko passiivinen – pääroolissa ovat vanhemmat itse. Avustaja on hyödyllisin päivän loppuvaiheessa, kun sopimuksen sanamuotoja hiotaan.

Joskus toisella vanhemmista on avustaja ja toisella ei. Sovittelijat pitävät erityisesti silmällä, että tasapuolisuus toteutuu myös silloin. Heidän tavoitteenaan on auttaa vanhempia sopimaan järjestelyistä, jotka turvaavat lapsen hyvinvoinnin ja läheiset suhteet kumpaankin vanhempaansa.

Käytännössä sovitteluistunto on suljettu tilaisuus. Vaikka oikeudenkäynnit ovat lähtökohtaisesti julkisia, sovitteluissa ei käytännössä ole yleisöä – kumpikaan vanhempi ei yleensä halua sovitella ulkopuolisten läsnäollessa. Jos sinulla on uusi kumppani, tai tukeudut johonkin sinulle läheiseen henkilöön, älä päästä häntä mukaan sovitteluun, äläkä mielellään edes aulaan. Jos tarvitset tukihenkilön poikkeuksellisesta syystä, sovi siitä etukäteen käräjäoikeuden ja toisen vanhemman kanssa.

Riittävän iän ja kypsyyden saavuttanutta lasta – käytännössä usein vähintään 12-vuotiasta – voidaan tarvittaessa kuulla sovittelussa. Siitä sovitaan erikseen, ja sille järjestetään erillinen aika. Lasta ei siis oteta mukaan sovitteluistuntoon. Suurin osa sovitteluista jää kuitenkin vanhempien välisiksi neuvotteluiksi.

4. Miten sovittelupäivä etenee

Sovitteluun varataan koko päivä, joka päättyy kuitenkin viimeistään klo 16. Siellä pidetään yleensä noin tunnin lounastauko ja tarpeen mukaan lyhyempiä taukoja.

Päivä alkaa aloituspuheenvuoroista jatkuen siitä niin sanottuun selvittelyvaiheeseen, ja siitä edelleen neuvotteluvaiheeseen. Jos sovinto syntyy, päivä päättyy sopimuksen vahvistamiseen.

Saapuminen

Saavu käräjäoikeuteen kutsussa ilmoitettuun aikaan mennessä. Varaa hetki turvatarkastukseen sisäänkäynnin yhteydessä. Sovitteluhuone tai -sali sijaitsee yleensä erillään varsinaisista istuntosaleista – mene kutsussa nimetyn salin oven lähelle ja sovittelija noutaa sinut odotustilasta. Vanhemmat saapuvat paikalle yleensä erikseen ja kohtaavat odotustilassa.

Pukeudu asiallisesti mutta tavallisesti – sovittelu on virallinen tilanne mutta ei oikeudenkäynti. Tärkeintä on, että olet ajoissa ja rauhallinen.

Aloitus ja sovittelijan puheenvuoro

Päivä alkaa sovittelijan aloituspuheenvuorolla. Se voi olla hyvinkin pitkä – sovittelija kertoo päivän kulusta, sovittelun periaatteista ja säännöistä. Myös asiantuntija-avustaja esittelee oman roolinsa. Tämä aloitusvaihe on tärkeä: kuuntele tarkasti, koska alussa kerrotaan paljon sellaista, joka auttaa sinua toimimaan päivän aikana oikein.

Tämän jälkeen kumpikin vanhempi pitää oman aloituspuheenvuoronsa. Miten se kannattaa tehdä, käsitellään tarkemmin luvussa 7.

Selvittelyvaihe

Aloituspuheenvuorojen myötä siirrytään asian tarkempaan selvittelyyn, jota kutsutaan oppikirjoissa selvittelyvaiheeksi. Tässä vaiheessa ei vielä haeta aktiivisesti ratkaisuja eikä neuvotella sopimuksesta – tarkoituksena on aluksi vain kerätä tietoa tilanteesta. Sovittelijat haluavat kuulla kummankin vanhemman näkemykset lapsesta, arjesta ja tämänhetkisestä tilanteesta.

Selvittelyvaihe on usein yllättävä: saatat kuulla toisen vanhemman tilanteesta tai näkemyksistä asioita, joita et ole aiemmin tiennyt tai osannut ajatella. Se voi tuntua hämmentävältä tai vaikealta, mutta keskity kuuntelemaan, älä reagoi impulsiivisesti.

Selvittelyvaihe voi viedä koko aamupäivän. Parhaimmillaan silloin löytyy yhteisiä intressejä – asioita, joista molemmat vanhemmat toteavat olevansa yksimielisiä. Ne ovat arvokkaita.

Lounastauko

Käytä lounastauko rentoutumiseen – älä soita kenellekään tunteiden purkamiseksi, tarvitset keskittymiskykyä ja rauhallista mieltä iltapäiväksi. Jos sinulla on avustaja, voit luonnollisesti keskustella hänen kanssaan.

Lounastauko on se hetki, jolloin moni tuntee epätoivoa – tuntuu, että tästä ei tule mitään. Se on normaalia ja kuuluu asiaan. Lue lisää epätoivon hetkestä luvusta 8.

Neuvotteluvaihe

Iltapäivällä keskitytään yleensä neuvottelemaan. Tiedetään mitä asioita halutaan ratkaista ja fokus siirtyy sovinnon etsimiseen. Sovittelijat ohjaavat keskustelua kohti konkreettisia vaihtoehtoja.

Tässä vaiheessa voi tulla myös erillisneuvotteluja: sovittelijat voivat puhua vanhempien kanssa vuorotellen siten, että toinen ei ole läsnä, jos kumpikin vanhempi sen hyväksyy. Se ei tarkoita että jokin on menossa pieleen – päinvastoin, se voi olla merkki siitä, että sovinto on lähellä ja sovittelijat katsovat, että erillisneuvottelut voisivat edistää siihen pääsemistä.

Päivän päättäminen

Päivä päättyy joko sopimukseen tai sovittelun päättämiseen ilman sopimusta. Joissakin poikkeuksellisissa tilanteissa sovittelua jatketaan toisena päivänä, mutta se on harvinaista – sovittelu hoidetaan lähtökohtaisesti yhdessä päivässä.

Jos sopimus syntyy, käräjäoikeus tekee sovitteluistunnon lopuksi päätöksen, jolla se vahvistetaan. Sopimuksen sanamuoto käydään sitä ennen tarkasti läpi vanhempien kanssa ja varmistetaan, että se vastaa sitä mitä on sovittu. Sinulla on oikeus varmistaa että ymmärrät, mitä on sovittu – siis kysy rohkeasti, jos jokin on epäselvää.

Jos sopimukseen ei päästä, se ei tarkoita epäonnistumista. Usein sovinto löytyy myöhemmin – joskus hyvinkin pian – koska sovittelu on kuitenkin avannut yhteyden vanhempien välille, auttanut pohtimaan asiaa paremmin lapsen edun näkökulmasta, ja kumpikin vanhempi on saanut aikaa miettiä asiaa tarkemmin. Mitä tapahtuu sovittelun jälkeen käsitellään luvussa 9.

5. Mistä asioista sovittelussa puhutaan

Sovittelussa puhutaan ennen kaikkea lapsen tulevaisuudesta. Asiat vaihtelevat tapauskohtaisesti, mutta tyypillisesti käsitellään seuraavia kysymyksiä:

- kumman vanhemman luona lapsi asuu vai onko kyse vuoroasumisesta
- miten, milloin ja kuinka usein lapsi pitää yhteyttä muualla asuvaan vanhempaan
- miten koulujen loma-ajat järjestetään
- äitienpäivä ja isänpäivä sekä juhlapyhät, miten nämä järjestetään
- miten vanhemmat vaihtavat tietoja lapsen asioista
- miten huoltajien tehtävät jaetaan käytännössä – terveydenhuolto, harrastukset, mahdollinen lapsen tarvitsema tuki koulunkäyntiin tai läksyihin yms.
- matkustaminen, passin hankkiminen ja muut erityiskysymykset
- lapsen elatus, jos siitä ei ole sopimusta tai päätöstä tai se vaatii päivittämistä

Sovittelussa puhutaan niistä asioista, joista vanhemmat haluavat sopia, jotka ovat lapsen kannalta tärkeitä ja liittyvät jollain tavalla lapsen huoltoon, asumiseen, tapaamisoikeuksiin tai yhteydenpitoon lapsen ja hänen muualla asuvien läheistensä kanssa.

Sovittelijat voivat myös omasta aloitteestaan kiinnittää huomiota joihinkin tiettyihin kysymyksiin, jotka vaikuttavat vanhempien kertoman perusteella sellaisilta, että niistä olisi hyvä keskustella. Jos esimerkiksi ilmenee, että vaihtotilanteissa syntyy vanhempien kesken helposti riitaa, sovittelijat saattavat ottaa puheeksi sen, että voisiko vaihdot toteuttaa jatkossa jollain sellaisella tavalla, jossa riidalta vältytään.

Sovittelijat eivät siis rajaa aihetta tiukasti, mutta he ohjaavat keskustelua niin, että fokus pysyisi lapsessa ja pyrkivät samalla huolehtimaan siitä, että päivän aikana ehdittäisiin keskustella kaikista niistä asioista, joista olisi tärkeää sopia.

6. Miten valmistaudut sovitteluun

Paras tapa valmistautua on miettiä, mistä konkreettisista asioista itse haluat sovittelussa keskustella ja sopia. Mieti etukäteen:

- mitkä ovat tärkeimmät tavoitteesi
- mistä asioista olet valmis joustamaan
- mitkä asiat ovat sinulle ja lapsellesi kaikkein tärkeimpiä

Valmistautuminen ei tarkoita täydellisen suunnitelman tekemistä, vaan sitä, että sinulla on selvä käsitys siitä, mikä on sinulle tärkeää.

Sovittelussa ei tarvitse esittää kirjallisia todisteita – se ei ole oikeudenkäynti vaan neuvottelu. Ja vaikka tuntisit tarvetta sellaisia esittää, on todennäköistä, että sovittelijat kertovat, ettei se ole tarpeen.

Jos aiempia sopimuksia on olemassa ja ne ovat voimassa, niiden on hyvä olla tarvittaessa tarkistettavissa. Jos niitä ei löydy, sovittelu voidaan silti toteuttaa.

Jos tarkoitus on sopia myös elatuksesta, varmista että osaat kertoa tärkeimmät taloudelliset tiedot: nettotulosi, asumiskulut, opintolainan hoitokulut ja lapsen erityiset kustannukset. Nämä voi pitää puhelimesta saatavilla – ei ole pakko esittää, mutta auttaa jos rahasta neuvotellaan.

Tämä johtuu siitä, että sovittelu on neuvottelu, jossa ei ole tarkoitus vakuuttaa sovittelijoita vaan löytää yhteisymmärrys toisen vanhemman kanssa siitä, miten saadaan lapsen arki toimimaan niin, että kumpikin vanhempi tukee sitä, vaikka he eivät asukaan yhdessä.

7. Näin pidät hyvän aloituspuheenvuoron

Omassa aloituspuheenvuorossasi on tärkeintä tuoda esille ne asiat, joista toivot sovittelussa keskusteltavan ja sovittavan. Sovittelijat haluavat tietää, mistä vanhemmat haluavat sopia.

Jos sovittelua on haettu vain tapaamisoikeuden osalta, mutta toivot keskusteltavan myös esimerkiksi elatuksesta tai huoltajan tehtävien työnjaosta, sano se ääneen aloituspuheenvuorossasi.

Sovitteluissa pyritään siihen, että lapsen asumisesta, huollosta, tapaamisista ja tarvittaessa myös elatuksesta sovitaan.

Taustatiedot

Tuo esille neutraalisti – painopiste sanalla neutraalisti – seuraavat perustiedot, ellei sovittelija ole jo niitä kysynyt:

- mahdolliset aiemmat tai voimassaolevat sopimukset lasten asioissa
- kuinka kauan vanhemmat ovat asuneet erillään
- lapsen nykyiset asumisolosuhteet – kenen luona asuu, miten yhteydenpito toiseen vanhempaan toteutuu
- lapsen arjen läheisimmät ihmiset
- lapsen päiväkoti tai koulu
- lapsen erityiset tarpeet liittyen esimerkiksi terveyteen tai erityisen tuen tarpeeseen koulunkäynnissä tai muutoin
- lapsen harrastukset ja mahdolliset suunnitelmat tai toiveet tuleviin harrastuksiin tai muihin aktiviteetteihin liittyen
- mahdollinen lastensuojeluasiakkuus nyt tai aiemmin
- voit myös kertoa omista olosuhteistasi yleisellä tasolla siltä osin kuin ne vaikuttavat lapsen arkeen ja olisi mielestäsi tärkeää olla sovittelijoiden ja toisen vanhemman tiedossa.

Jos lapsia on useita, mainitse kaikkien nimet ja iät erikseen. Sovittelijoilla on niistä tiedot asiakirjoissa, mutta ei haittaa, että luettelet ne ääneen, elleivät sovittelijat ole niitä jo ehtineet teiltä vanhemmilta tarkistaa.

Mistä kenkä puristaa – neutraalisti

Aloituspuheenvuorossa voit tuoda esille sen, mistä niin sanotusti kenkä puristaa. Tee se kuitenkin mahdollisimman neutraalisti: vältä toisen vanhemman syyttelyä ja syiden etsimistä, pidä katse tulevaisuudessa. Kerro millaisia asioita toivoisit ratkaistavan ja mistä pitäisi sopia – ei sitä, kenen vika nykyinen tilanne on.

8. Miten toimit sovittelun aikana

Yritä pysyä rauhallisena ja malttaa mielesi, vaikka tilanne tuntuisi vaikealta.

Toinen vanhempi pitää oman aloituspuheenvuoronsa joko ennen sinua tai sinun jälkeesi. Tärkein tehtäväsi silloin on olla keskeyttämättä häntä – sanoi hän mitä tahansa, ja piti se paikkansa tai ei. Sovittelija tulee tätä teiltä molemmilta todennäköisesti pyytämään omassa aloituksessaan: puhutaan vuorotellen.

Vastavuoroisesti sinulla on oikeus odottaa, että toinen vanhempi ei keskeytä sinua silloin, kun on sinun vuorosi puhua.

Toisen vanhemman kerronnan kuunteleminen rauhallisesti ja keskeyttämättä ei usein ole helppoa. Tunteet ovat sallittuja, mutta mielensä osoittamista kannattaa välttää. Myös elekieli on tärkeää.

Vanhemmat usein tietävät toistensa triggerikohdat – yritä olla painelematta niitä ja olla myös itse provosoitumatta. Jos toinen sanoo jotain, mikä ei pidä paikkaansa, voit sanoa sen lyhyesti omalla puheenvuorollasi – mutta vältä ajautumasta riitaan.

Me ihmiset emme voi kiistää sitä, miten toinen ihminen jonkin asian kokee tai muistaa. Jos pidät tämä mielessäsi, siitä voi olla sinulle paljonkin apua sovittelussa.

Jos sinä koet jonkin asian vaikkapa painostamiseksi, se on sinun kokemuksesi, eikä mielipidekysymys tai 'tosiseikka', jonka toinen vanhempi tai kukaan muukaan voisi osoittaa oikeaksi tai vääräksi. Sinä koet asian niin kuin koet ja piste. Eri asia on, että kannattaako se tuoda esiin sovittelussa, ja toisaalta, miten suhtautua siihen, kun toinen vanhempi esittää jotain, joka on hänen oma tapansa kokea jokin asia.

Jos on mielestäsi välttämätöntä kertoa jokin ikävä asia, mieti, voisiko sen tuoda esille omana kokemuksenas. On eri asia sanoa "koen tilanteen painostavana" kuin "hän painostaa minua". Ensimmäinen lause on fakta, toinen aika varma riita.

Monta kertaa vanhemmat miettivät ennen sovittelua, kertoako siellä jostain tietystä ikävästä tapahtumasta. Voit kysyä itseltäsi, onko sillä merkitystä ajatellen sitä, mihin sinä olet valmis sitoutumaan ottaen huomioon tarpeesi turvata lapsen hyvinvointi huollon, tapaamisoikeuden ja näihin liittyvien käytännön järjestelyjen kannalta.

Sovittelijat pyrkivät ohjaamaan keskustelua kohti yhteisymmärrystä ja sopimusta niistä asioista, joista voidaan asian selvittelyn yhteydessä saatujen tietojen perusteella neuvotella, jos vanhemmat sitä haluavat. Jos jompikumpi ei halua jatkaa keskustelua, hän on vapaa keskeyttämään sovittelun heti ja sovittelu päättyy siihen.

Jos epäilet, onko toinen vanhempi oikeasti ylipäänsä valmis sopimaan asiaa niin katso kuitenkin itse päivä loppuun, jos pystyt, kun kerran olet paikalle tullut. Sovinto voi silti olla mahdollinen.

Epätoivon hetki

Jos epätoivon hetki ei ole lounastaukoon mennessä vielä koittanut, se on tulossa. Se on väistämätön lähes jokaisessa sovittelussa. Se on se hetki, jolloin sanot itsellesi: tästä ei tule mitään – umpikuja, umpisolmu, hanskat tiskiin.

Se kuuluu asiaan. Juuri sillä hetkellä olet todellisuudessa lähempänä sovintoa kuin osaat edes arvata. Epätoivon hetki on osa sovittelua – myös sovittelijalle. Jos pääset yli omasta epätoivon hetkestäsi, asia etenee. Ratkaisu voi löytyä kaikesta huolimatta hyvinkin vaikeissa tilanteissa.

9. Mitä tapahtuu sovittelun jälkeen

Kaikki sovittelut eivät pääty sovintoon, mutta sellaisetkin sovittelut osoittautuvat usein jälkeensä hyödyllisiksi, vaikka se ei siltä heti tunnu. Usein sovinto löytyy myöhemmin.

Joskus sovinto löytyy osittain – joku asia sovitaan, jotain toista ei. Sekin on voitto. Jokainen sovittu asia on askel eteenpäin sinulle ja ennen kaikkea lapsellesi.

Sovitteluissa tehdään toisinaan myös väliaikaisia koesopimuksia esimerkiksi puoleksi vuodeksi, ja sovitaan samalla seuraavasta sovittelupäivästä puolen vuoden päähän. Koesopimus toimii hyvin tilanteessa, jossa kaikkea ei saada ratkaistuksi kerralla. Väliaikainen sopimus tuo rauhaa maahan ja antaa aikaa totutella uuteen järjestelyyn.

Jos sovintoon päästään – kokonaan tai osittain, pysyvästi tai väliaikaisesti – käräjäoikeus vahvistaa sopimuksen päätöksellään. Se rinnastuu oikeudellisesti oikeudenkäynnissä annettavaan päätökseen tai lastenvalvojan vahvistamaan sopimukseen: sopimus on siis täytäntöönpanokelpoinen. Jos sopimus koskee lapsen elatusta, sen perusteella voi tarvittaessa hakea elatustukea Kelasta.

Sovittelussa ei sovita mitään sellaista, johon jompikumpi vanhemmista ei suostu.

Ainoa päätös, joka voidaan tehdä ilman suostumustasi, on päätös sovittelun lopettamisesta. Silloin asia palautuu oikeudenkäyntimenettelyyn, jos sellainen on vireillä.

Avustaja ei ole välttämätön sopimuksen hiomiseen. Sovittelijat ovat erittäin kokeneita lapsiasioissa ja sopimuksen sanamuoto käydään vanhempien kanssa tarkasti läpi ennen sen vahvistamista.

Jos haluat vielä harkita asiaa tai neuvotella juristin kanssa ennen sitoutumista, se on täysin ok. Sovittelussa neuvoteltu sopimus voidaan vahvistaa myöhemminkin, jos se sopii kummallekin osapuolelle ja sovittelijalle.

Käytännössä on kuitenkin usein kaikkien etu pyrkiä sopimaan paikan päällä – näin vältetään uusi neuvottelukierros.

10. Yhteenveto

Huoltoriidan sovittelu on tilanne, joka voi tuntua vaikealta ja kuormittavalta, mutta siihen voi valmistautua.

Et voi hallita kaikkea – et toisen vanhemman toimintaa etkä sitä, miten keskustelu etenee. Mutta voit vaikuttaa siihen, miten itse toimit.

Kaikkea ei tarvitse ratkaista kerralla. Jokainen sovittu asia on askel eteenpäin. Sovittelun tavoite ei ole täydellinen ratkaisu, vaan toimiva arki.

Toimi näin:

- keskity lapsen hyvinvointiin ja tulevaisuuteen
- tuo näkemyksesi esiin rauhallisesti ja selkeästi
- vältä turhaa vastakkainasettelua
- hyväksy, että vaikeat hetket kuuluvat prosessiin
- pyri etenemään askel kerrallaan

Kun pidät tämän mielessä, olet jo pitkällä.

Liite A – Miten haet sovittelua

Mistä haetaan

Hakemus lähetetään sen käräjäoikeuden kansliaan, jonka tuomiopiirissä lapsi asuu.

Toimitustavat:

- sähköpostitse käräjäoikeuden virastosähköpostiin (löytyy käräjäoikeuden verkkosivuilta)
- postitse käräjäoikeuden kansliaan
- viemällä henkilökohtaisesti käräjäoikeuden kansliaan

Hakemuksen voi tehdä jompikumpi vanhemmista yksin tai molemmat yhdessä. Jos haet yksin, käräjäoikeus ottaa yhteyttä toiseen vanhempaan ja tiedustelee hänen suostumustaan sovitteluun. Sovittelu voidaan aloittaa vain jos kumpikin vanhempi siihen suostuu.

Käsittelymaksu: käräjäoikeus perii hakemuksen käsittelystä maksun, joka laskutetaan hakijalta, ellei hakijalle ole myönnetty oikeusapua (ks. kpl 2).

Hakemuksen sisältö

Hakemus on vapaamuotoinen. Sen tulee sisältää:

- otsikko (esim. Sovitteluhakemus/lasten huolto ym.)
- hakijan tiedot: koko nimi, syntymäaika, kotipaikka, osoite, puhelin, sähköposti
- toisen vanhemman osalta samat tiedot kuin edellä siltä osin kuin tiedossa, ja jos hän ei puhu suomea tai ruotsia niin mitä kieltä hän puhuu
- lapsen/lasten tiedot: koko nimi, syntymäaika, kotipaikka, kumman vanhemman luona asuu
- hakemusteksti: lyhyt selostus siitä, minkä asioiden ratkaisemiseksi sovittelua pyydetään, riittää (Esim. Pyydän sovittelua yhteisten lastemme huollon ja tapaamisoikeuden sekä elatuksen sopimiseksi. Olemme yrittäneet sopimista lastenvalvojan luona, mutta sopimusta ei syntynyt.)
- paikka, päivämäärä ja allekirjoitus

Hakemustekstin tavoitteena on, että toinen vanhempi suostuu sovitteluun – pitkä historia tai toisen syyttely ei edistä tätä, joten pidä teksti neutraalina. Jos lapsella on jotain erityistä, josta sovittelijoiden olisi hyvä tietää etukäteen, siitä voi mainita. Jos on kiire, kerro se hakemuksessa samoin kuin kiireellisyyden syy.